

Pesniška zbirka kot branje v nadaljevanjih

A Poetry Collection as Serial Reading

Breda Rajh

Ključne besede:

knjižnica, postavitve gradiva v knjižnici, književni pouk, pesniška zbirka, pesmi

Izvleček

V prispevku je predstavljen način obravnavanja pesniške zbirke v šoli. Uvodoma sta razloženi metodi, ki sta bili uporabljene pri obravnavi ter pomen poezije za učence. Nato je podan primer dobre prakse obravnave domačega branja, ki se začne z iskanjem gradiva v knjižnici in nadaljuje z obravnavo v razredu. Osrednja tema je seznanitev s pesniško zbirko Bine Štampe Žmavc Živa hiša, s katero je učiteljica uspelo popestriti pouk književnosti in v učencih vzbuditi željo po samostojni interpretaciji izbranih pesmi.

UDK 027.8:82-1

Abstract

The article presents a discussion of a poetry collection in school. The introduction explains the two methods that were used in the discussion, and the importance of poetry for pupils. Afterwards, it gives an example of good practice in discussing the required reading, which begins by finding the material in the library and continues with a classroom discussion. The main topic of the article is getting to know the poetry collection by Bina Štampe Žmavc Živa hiša, which the teacher used to break the monotony of literature lessons, making the pupils want to interpret select poems on their own.

Keywords:

library, library layout, literature lessons, poetry collection, poems

UVOD

Učni načrt slovenščine pri obravnavi književnosti določa avtorje in avtorice besedil, ki naj bi jih učenci in učenke v posameznih vzgojno-izobraževalnih obdobjih obravnavali, izbiro besedil pa prepušča učiteljem in učiteljicam. Pri tem morajo upoštevati kakovost besedil, njihovo raznovrstnost ter primernost razvojni stopnji in bralni zmožnosti učencev.

Glavni cilj književnega pouka v drugem triletju je ohranjanje učenčevih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z njimi.

Recepcijsko zmožnost razvijajo z branjem in poslušanjem umetnostnih besedil ter s pogovarjanjem o njih. Ob tem spoznavajo slovenski jezik z umetniške plati, se seznanjajo z novimi besedami in besednimi zvezami, se učijo interpretirati literarna besedila itd. Pomembno je, da razumejo prebrano besedilo, o njem pišejo ali se pogovarjajo, se preizkušajo v njegovi interpretaciji, ob tem pa jih učitelj usmerja in vzpodbuja.

POEZIJA

Književnost je v učnem načrtu razdeljena na obravnavo umetnostnih besedil s področij proze, poezije in dramatike. Pogosto pa je tako, da je poeziji in dramatiki namenjeno manjše število ur kot prozi. Tudi interes učencev za branje poezije je mnogo manjši kot za branje proze.

Zavedati se moramo, da je branje in poslušanje poezije pomembno za otroke in učence, saj je pesniški jezik bogat in raznolik, včasih nenavaden, kar ga vse bogati. Poslušanje in branje poezije vpliva na razvoj otroškega jezika in domišljije.

Pomembno je, da izbiramo raznoliko poezijo in smo pozorni, da je besedišče pesmi primerno stopnji razumevanja učencev. Učenci v drugem triletju so že sposobni lastne interpretacije pesmi, a za dobro izvedbo le-te je pomembno, da ne vsebuje prezahtevnega besedišča. Ob njim ustreznem besedišču bodo lahko pesem zaznavali in doživljali. Pri izboru moramo biti pozorni, da so pesmi tematsko blizu učencem in so lahko tudi iztočnica za

nadaljnji pogovor. Učencem so še posebno blizu tiste pesmi, ki govorijo o njim znanih doživetjih. Vedeti moramo, da bomo interes za branje pesmi vzbudili le, če bodo ob tem čutili zadovoljstvo in željo, da o njih razpravljajo.

PRIPRAVA NA IZVEDBO POUKA

Opazila sem, da se učenci pri opravljanju bralne značke izogibajo prebiranju pesniških zbirk. V pogovoru z njimi sem spoznala, da jim je zaradi nekoliko drugačnega besedišča pesem težko razumeti. To je pogosto tudi razlog, da posegajo po že znanih pesniških zbirkah. Zaradi bralnih težav, ki so v začetku drugega triletja pri nekaterih učencih še vedno prisotne, se pogosto zgodi, da ne zaznavajo rim in ritma pesmi ter ne doživljajo njene zvočnosti.

Zaradi navedenega sem se odločila, da pesniško zbirko Bine Štampe Žmavc Živa hiša, ki naj bi jo učenci samostojno prebirali za domače branje, beremo skupaj v šoli. Kljub temu da je metoda branja v nadaljevanju namenjena predvsem pripovedovanju ali branju proznih del, sem se odločila zanjo. Zanimalo me je, ali bodo pesmi, ki govorijo o otroškem svetu, v učencih vzbudile zanimanje in željo po nadaljnjem branju ter pogovoru. Zavedala sem se, da je pogovor o prebranem delu neobvezen, je pa s strani otrok zaželen. Zanje naj bi bilo tako branje sproščujoče in razvedrilno, dobro pa je, da si sledi redno v določenem obdobju.

Predvidevala sem, da se morda med pesmimi najde tudi kaka, ki bo otrokom bližja in jo bodo želeli ponovno slišati. Zato sem poleg že omenjene metode v obravnavo vključila tudi metodo večkratnega branja istega umetnostnega besedila, pri kateri se lahko na željo otrok branje večkrat ponovi. Z njo učencem pomagamo ohranjati in razvijati naklonjenost do literature. Otrokom se tako že slišano besedilo ob ponovnem branju lahko da zdi lepše, razumljivejše, jasnejše.

IZVEDBA

Za obravnavo pesniške zbirke sem namenila daljše obdobje.

Priprava na samo obravnavo je potekala v knjižnici, kjer je knjižničarka učencem pred-

stavila, kako so dela v knjižnici razvrščena. Samostojno so poiskali polico z domačim branjem ter se seznanili s knjigami, ki jih bodo v morali šolskem letu prebrati za domače branje. Ob ogledu knjig so ugotovili, da bodo prebirali tako poezijo kot tudi prozo. Ob tem smo utrdili tudi razlikovanje pojmov proza in poezija.

Slika 1: Knjige za domače branje

Povedala sem jim, da bomo kot prvo domače branje v šoli obravnavali pesniško zbirko Bine Štampe Žmavc Živa hiša. Na kratko sem jim predstavila pesnico ter nekatere izmed njih

Slika 2: Spoznavanje del avtorice Bine Štampe Žmavc

prosila, da v policah s poezijo poiščejo, ali imamo v šolski knjižnici še kakšno njeno pesniško zbirko. Ob tem smo obnovili izraz pesniška zbirka in spoznali pojem besedna zveza. Ker pa je Bina Štampe Žmavc tudi pisateljica, so učenci v policah s prozo poiskali še njena prozna dela. Vsa najdena dela smo razstavili na mizicah in v bralnem kotičku, učenci pa so imeli čas, da so si jih ogledali ter na ta način spoznavali omenjeno avtorico. Ob koncu priprave na obravnavo prvega domačega branja, pesniške zbirke Živa hiša, sem učencem povedala, da bomo pesmi iz zbirke prebirali skupaj.

Dva tedna sem jim tako vsak dan iz zbirke za dobro jutro prebrala nekaj pesmi. Med odmori so si zbirko lahko ogledali in izpisali naslove pesmi, ki so jih želeli slišati. Izmed njih smo jih vsako jutro nekaj izbrali za predstavitev. Pesmi, ki jih niso izbrali, sem sama uvrstila v branje. V nadaljevanju so na svojo željo lahko sami interpretirali izbrano pesem. To možnost so izkoristili predvsem boljši in bolj samozavestni bralci. Jutranje prebiranje smo zaključili z izzivi dneva, v katerih so samostojno iskali odgovore na različna kratka vprašanja, kot so: kaj je to asociacija, sopomenka, pomanjševalnica, nenavadna besedna zveza ... Tako smo ponovili oz. spoznali pojme, povezane s poezijo.

Po končani predstavitvi vseh pesmi iz zbirke smo kot primer natančneje spoznali naslovno pesem Živa hiša. Najprej sem jo interpretativno prebrala, nato pa so se v branju drug drugemu preizkusili tudi učenci. Ob pomoči vprašanj za poglobljeno obravnavanje pesmi smo se skupaj naučili členiti pesem, v njej smo iskali tudi pomanjševalnice, sopomenke, rime. Pogovarjali smo se tudi o temi pesmi in z barvami v vsaki kitici označili pare besed, ki se rimajo.

Da bi izpopolnila znanje učencev v iskanju rimanih besed, sem naslednjo uro namenila čas iskanju rim tudi v pesmih in iskanju besed, ki se rimajo na dano besedo. Preizkusili pa so se tudi v samostojnem dopolnjevanju verzov z že rimanimi verzi.

V nadaljevanju so učenci na podoben način poglobljeno spoznavali izbrane pesmi. Uvodoma sem jo sama prebrala, sledilo je delo v skupinah, kasneje v dvojicah ali individualno.

Dopolni pesem tako, da napišeš še en verz. Ne pozabi na rimo.

Za hišo je zelena trava

Ko pade temna noč,

Na nebu je oblak

Srečala sem Jaka,

Moja sestra Meta

Slika 3: Dodaj verze, ki se rimajo

Nekateri učenci so potrebovali mojo pomoč, ob zaključku pa smo opravili skupinski pregled. Vsakokrat so imeli tudi možnost, da se preizkusijo v doživetem recitiranju pesmi.

V zvezek napiši naslov pesmi ter odgovori na vprašanja oz. reši naloge.

1. Kdo je avtor pesmi?
2. Koliko kitic ima pesem?
3. Koliko verzov ima vsaka kitica?
4. Kaj je tema pesmi?
5. Izpiši sopomenke.
6. Izpiši pomanjševalnice.
7. Besede, ki se rimajo, pobarvaj z enako barvo.
8. Poišči vsaj tri asociacije na eno besedo, ki si jo našel v pesmi.
9. Izberi tri besede iz pesmi in vsaki poišči novo rimo.

Slika 4: Vprašanja za poglobljeno obravnavanje pesmi

Vse pridobljeno znanje učencev smo ob koncu tudi preverili. Pripravila sem lističe z nalogami, med katerimi so izbrani listič rešili in ga oddali v pregled. Predhodno smo se tudi domenili, da se bodo ob koncu prav vsi preizkusili v interpretaciji pesmi. Izbrali so si eno pesem, se jo naučili doživeto recitirati ter jo zadnjo uro prebrali sošolcem.

SKLEP

Pesmi iz zbirke *Živa hiša* so se med branjem in obravnavo učencem zelo priljubile. Večkrat sem opazila, da so tudi tema njihovih pogovorov. Pouk književnosti je kar naenkrat postal zanimiv in je učencem hitro mineval. Najbolj so uživali v iskanju rim in nadaljevanju verzov z rimanimi verzi. Zelo so se zabavali, ko so za zaključek samostojno pripravili in izvedli uro poezije Bine Štampe Žmavc.

Vzdušje v razredu je bilo ves čas sproščeno, veselo in razigrano. Dosegli smo zastavljene cilje. Potrebno je bilo dosti priprave, a ob pogledu na učence, ki so uživali v urah pouka, je bilo tudi moje zadovoljstvo zelo veliko. ●

Viri in literatura

Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kožuh, P. (2018). *Interpretativno branje poezije pri angleščini*. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 5. 11. 2022 s spletne strani <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=105835>.

Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina. Pridobljeno 5. 11. 2022 s spletne strani <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.

BREDA RAJH, učiteljica razrednega pouka na Osnovni šoli Naklo
Naslov: Osnovna šola Naklo, Glavna cesta 47, 4202 Naklo
E-naslov: breda.rajh@os-naklo.si